

**Työssäoppiminen yrittäjänä
Sastamalan koulutuskuntayhtymässä
Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa**

Päivi Lehto

Ammatillisen opettajankoulutuksen
kehittämishanke
Marraskuu 2012
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Päivi Lehto

Työssäoppiminen yrittäjänä Sastamalan koulutuskuntayhtymässä Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa

Opettajankoulutuksen kehittämishanke 15 sivua
Marraskuu 2012

Työssäoppimisen kehittäminen Sastamalan koulutuskuntayhtymässä Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa. Opiskelijoiden perustama osuuskunta ja opiskelijoiden omat aiemmin perustamat yritykset toimivat tässä oppimisalustoina. Työssäoppiminen yrittäjänä mahdollistaa opintojen suorittamisen yrityksessä samalla oppien yrittäjyyttä, asiakashallintaa ja projektityöskentelyä.

Tarkoituksena on myös toisen asteen opetuksen laadullinen kehittäminen tiimioppimisen ja toiminnallisen oppimisen keinoilla. Samalla pyritään parantamaan oppilaitoksen kilpailukykyä ja kykyä vastata muuttuvan yrityskehityksen liiketoimintaan.

Lisäksi tarkoituksena on opiskelijoiden yrittäjämäisen arvomaailman tietoon saattaminen paikallisesti toimiville ja alueellisesti toimiville yrityksille. Erityisesti halutaan ilmaista innokkuutta toimia yrittäjämäisesti ja toimia osuuskunnassa itsenäisinä yrittäjinä eikä valmistua opintojen jälkeen työttömyyskortiston asiakkaaksi,

Tiimivalmennusmenetelmien soveltaminen opetuksessa koettiin merkitykselliseksi. Myös erilaisten valmennustyökalujen käyttäminen kehittämisen apuna olivat yrittäjyysvalmennukseen siirtymisessä oleellisia.

Asiasanat: tiimioppiminen, toiminnallinen oppiminen, työssäoppiminen yrittäjänä

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	TYÖSSÄOPPIMINEN YRITTÄJÄNÄ	5
	2.1 Muutostarvetta työssäoppimisen järjestämiselle	6
	2.2 Muuttumista opetuksessa ja opetusmenetelmissä	7
3	AMMATILLISEN KOULUTUKSEN KEHITTYMINEN	8
	3.1 Koulutuksen järjestäjän vetovoimaisuus	8
	3.2 Käsi- ja taideteollisuusalan profiloituminen yrittäjyyteen	9
	3.3 Tiimivalmentajuus ja henkilökohtainen mestaruus.....	10
4	EI YRITTÄJÄARTESAANI, VAAN YRITTÄJÄMÄINEN ARTESAANI	13
5	YHTEENVETO.....	14
	LÄHTEET	15

1 JOHDANTO

Kehittämishankkeeni tavoitteena on luoda työssäoppimiselle yrittäjänä konkreettinen toiminnallinen oppimisympäristö Sastamalan koulutuskuntayhtymän Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitokseen, jossa opiskelija voi suorittaa työssäoppimisen jaksoja yrittäjänä Craft&Design-osuuskunnassa tai opiskelijan omassa aiemmin perustamassaan yrityksessä. Sekä luoda resurssit, jolla työpaikkaohjaajana toimisi TOY-valmentaja. Toy-valmentaja eli työssäoppiminen yrittäjänä-valmentaja toimii osuuskunnassa työssäoppimista suorittavien opiskelijoiden yrittäjämentorina ja sparraajana sekä ohjaa asiakastöiden ammatillista suorittamista.

Lähinnä tässä kehittämishankkeessani tarkoitukseni on kehittää yrittäjyyskasvatusopintoja niin että ne suoritetaan yrityksessä toimiessa ja että ne sisältyisivät tulevaisuudessa opetussuunnitelman mukaisesti yrittäjyysopintoihin tai vapaasti valittavien opintojen osiin. Sen lisäksi, että opiskelija suorittaisi työssäoppimisen yrittäjänä, hän voisi myös oikeilla asiakastöillään edistää opintojaan. Yrittäjyyskasvatuksen sisällöllisenä tavoitteena on tarjota opiskelijalle tarpeelliset tiedot yrittäjänä toimimiseen. Toinen merkittävä kehittämisen kohde on ohjaavan opettajan rooli työssäoppimisjaksolla. Työssäoppimisen ohjaajan tehtäviä on varsinaisten asiakaspalvelutehtävien ja näyttöjen ohjaaminen jakson aikana. Tämä on koettu varsin haasteelliseksi toteuttaa käytännössä, koska opiskelijat toimivat itsenäisinä yrittäjinä ja varsinaista työpaikkaohjaajaa ei osuuskunnassa siten ole niin kuin normaalisti työssäoppimispaikalla on.

Yrittäjyysvalmennuksiin osallistuminen on edellytyksenä yrittäjänä osuuskunnassa toimimiselle. Työssäoppimisjaksolla opiskelija osallistuu valmennuksiin työssäoppimisen aikana. Valmennukset kestävät yhden koulupäivän eli kahdeksan tuntia.

TOY-ohjaajana toimivan opettajan palkkauksen resursointi jää vielä tämän hankkeen ulkopuolelle.

Kehittämishankkeeni mahdollistaa myös osuuskunnan kehittämisen ja alojemme erilaisten palvelumallien luomisen. Tästä on hyvänä esimerkkinä tällä hetkellä paikallisen yrityksen kanssa hankkeilla oleva projekti, jossa sisustusopiskelijamme ovat luomassa uutta palvelukokonaisuutta ja toinen projekti, jossa paikalliselle aloittavalle yritykselle tarjotaan konseptin mukaista palvelumuotoilua.

2. TYÖSSÄOPPIMINEN YRITTÄJÄNÄ

Työssäoppimisen yrittäjänä mallin on lkaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa luonut Terhi Leppä. Tämä yrittäjyysopetusmenetelmä eli TOY-malli valittiin parhaaksi yrittäjyysopetusmenetelmäksi Taitaja 2011 –kilpailussa.

Työssäoppiminen yrittäjänä hankkeeseen liittyminen sai alkunsa oppilaitoksesamme, kun Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen opettajia osallistui Hope-valmennuksiin. Näissä valmennuksissa perehdyttiin Jyväskylän tiimiakatemiaan tiimioppimisen malliin ja kouluttauduttiin tiimivalmentajiksi. Jyväskylän tiimiakatemiaan oppimisen mallin tuominen osaksi ja lisäksi oppilaitoksemme opetusta antoi koulutusaloillemme käyttöön uusia opettamisen, oppimisympäristöjen sekä oppimisen työkaluja ja menetelmiä. Nämä uudet menetelmät sopivat kulttuurialalle, koska käsi- ja taideteollisuusaloilla opitaan tekemällä ja tiimioppimiseen liittyy olennaisesti tekemisen taidon oppiminen, rohkea kokeileminen ja yrittäjyys sekä yrittäjämäisyys.

Työssäoppimisen suorittaminen oppilaitoksen osuuskunnassa on ollut mahdollista vuoden 2011 syyslukukaudesta alkaen. Ensimmäiset yrittäjyydestä kiinnostuneet opiskelijat liittyivät osuuskuntaan ja suorittivat siinä työssäoppimisen kahdeksan viikon jakson. Jakson aikana osallistuttiin yrittäjyysvalmennuspäiviin, joiden aiheena oli mm. itsensä ja kaverijohtaminen, asiakkuudet, hinnoittelu ja markkinointi. Jakson aikana yrittäjä eli opiskelija laskuttaa oikeilta asiakkailtaan oikeaa rahaa. Lisäksi hän saa palkkaa itselleen. Näin hän oppii asiakkuuksien hallintaa, talouteen liittyvää ajattelua, hinnoittelua sekä laskutusta.

Osuuskuntamme on kokonaan opiskelijavetoinen, eikä sen hallitukseen tai jäsenistöön kuulu opetus- eikä muuta koulumme henkilökuntaa. Osuuskuntaan voi kuulua kaikki 18-vuotta täyttäneet ja yrittäjyysopintoihin sitoutuneet opiskelijat koko opiskelunsa ajan ja vuoden valmistuttuaan. Tämä mahdollistaa opiskelijoiden aktiivisena pysymisen ja osuuskunnan jäsenmäärän pysymisen kohtuullisena. Toistaiseksi tämä mahdollisuus koetaan meillä sopivaksi. Osuuskunta toimii enimmäkseen yrittäjyyteen kannustavana paikkana, jossa koettaisiin turvallisesti kokeilla yrittäjyyttä ja saada innostus oman yrityksen tai osuuskunnan perustamiseen.

2.1 MUUTOSTARVETTA TYÖSSÄOPPIMISEN JÄRJESTÄMISELLE

Tässä yhteydessä mainitut kokemukset on saatu ainoastaan sisustusalan opiskelijoilta, koska kultasepäalan opiskelijoita ei vielä ole osallistunut työssäoppimisen jaksoihin, ainoastaan yrittäjyysvalmennuksiin.

Sisustusalan opiskelijoille työssäoppimispaikkoja on tarjolla hyvin, mutta oikean asiakkaan kanssa työskentely oli suurin innoittaja lähtemiselle kokeilemaan yrittäjyyttä ja toimimaan itsenäisesti asiakkaan kanssa sekä saada siitä vielä palkkaakin. Opiskelijoilla oli jo valmiina asiakasehdokkaita, mikä vaan lisäsi halua liittyä osuuskuntaan.

Sisustaja-artesaaneista melko moni on kiinnostunut yrittäjyydestä, mutta rohkeutta yrittäjäuran valintaan tarvitaan melkoisesti. Osuuskunnan tarjoama mahdollisuus toimia jo opiskeluaikana yrittäjänä kiinnostaa. Opiskelija pystyy verkostoitumaan yrittäjänä ja saa tiimiltä tukea. Nämä koetaan erityisen tärkeiksi ja rohkaiseviksi asioiksi.

Kulttuurialan työllistymismittarit eivät kerro koko totuutta opiskelijoistamme työllistymisestä. Kun sisustaja-artesaani valmistuu, hän saattaa työllistyä sisustusliikkeisiin tai rakennusalan palvelukseen. Nämä eriävät tiedot heikentävät kulttuurialan merkittävyyttä työllistymisen valossa. Opiskelun aikana yrittäjänä toimiminen mahdollistaa yrittäjänä toimimisen jatkumisen, eikä opiskelija jää ainaakaan työttömyyskortistoon. Sisustuslalla yrittäjät toimivat melko usein yksityisyrittäjinä. Osuuskunnassa toimiva opiskelija voi työllistää itse itsensä kesätyöntekijänä toisen yritykseen, jolloin alalla jo pitkään toimivien yrittäjien kynnys palkata apua esimerkiksi loman ajaksi madaltuu.

2.2 MUUTTUMISTA OPETUKSESSA JA OPETUSMENETELMISSÄ

Yrittäjyyden merkitys käsi- ja taideteollisuuslalla on aina ollut suuri. Maamme ammatillisen kenttään kuuluivat ja kuuluvat edelleen merkittävinä käsityöläiset; seppien pajat, ompelimot, kutomot ja suutarit. Näissä toimineiden mestareiden oppiin mentiin hankkimaan ammattitaitoa ja siten pystyttiin työllistämään itsensä ja elättämään perheensä. Nykyisin monilla aloilla edelleen opettajina ovat alan-

sa mestarit, mutta menetelmät sekä opettamiselle että oppimiselle ovat muuttuneet.

Oppimisympäristöt ovat muuttuneet muuttuneiden opetusmenetelmien ohella. Enää emme pyri yksin suorittamiseen, vaan tiimeissä ja ryhmissä tekemiseen. Perinteiset luokkahuoneet pulpetteineen eivät enää riitä oppimisympäristöksi, vaan olemme siirtymässä laajempiin ympäristöihin, joihin kuuluvat pajat, tiimityöskentelytilat ja koulun ulkopuoliset oppimisympäristöt sekä virtuaalinen ympäristö.

Myös opetusmenetelmät ovat muuttuneet. Historian saatossa kuri ja panttääminen ovat menettäneet merkitystään ja tiedon soveltamisen taidoista olemme nopeaa vauhtia siirtymässä kohti verkosto-oppimisen ja verkostotoimimisen malleja. Auktoritatiivinen malli on vaihtunut elävän verkoston malliin.

Opiskelijat ja opettajat muuttuvat vauhdilla muuttuvan yhteiskunnan mukana. Elämme hektisessä ja globaalissa maailmassa, jossa tieto jakautuu ja siirtyy nopeasti, mutta myös vanhenee hetkessä.

Koulussamme perinteisesti järjestetyt yrittäjyyskurssit on toteutettu moodle-kursseina. Opiskelija suorittaa siinä yrittäjyysopintoja tavallaan kuin pohtien yrittäjyyttä tietona, jonka saa kurssisisällöstä. Tässä opetusmenetelmässä ei ole mitään moitittavaa. Mutta kun vertaan sitä tiimivalmennusmalliin, jossa asiakasprojekteissa opitaan ammattialan taitoja, on tiimivalmennusmallin toiminnallinen oppimismenetelmä tehokkaampi. Yrittäjyyskurssi nykyisellään palvelee varmasti montaa yrittäjyydestä kiinnostunutta opiskelijaa. Mutta jos saman tiedon saisi tiimivalmennuksissa, joissa olisi osuuskuntalaisia mukana oikeina yrittäjinä, voisivat he oppia refleктоivassa keskustelussa toinen toisiltaan. Keskusteluissa, joissa aiheena olisivat oikeat vastaan tulleet yrittäjyyden ja yrittäjämäisen tekemisen haasteet. Tässä vertaisoppimistilanteessa, jossa osuuskuntalaiset toimisivat sparraajina ja innostajina saataisiin varmasti moni opiskelija innostumaan yrittäjyydestä ja liittymään tiimiin. Suurin muutos tässä siis aiheutuisi oppimisen muuttumisessa. Opittaisiin oppimaan uudella tiimioppimisen tavalla.

3. AMMATILLISEN KOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN

Ammatillisen koulutuksen laatustrategiassa (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano s. 193, Opetushallitus 2012) sanotaan, että koulutuksen järjestämisen, hallinnon ja toiminnan kehittämisen edellyttämä osaaminen on vahvaa ja ajantasaista, ja sitä kehitetään jatkuvasti. Tavoitetta tuetaan muun muassa varmistamalla, että opetushenkilöstön, johdon ja työpaikkaohjaajien osaaminen on ajantasaista. Kehittämisen käynnistämiseksi ja sen etenemisen seuraamiseksi osallistavan ja innostavan itsearvioinnin merkitystä korostetaan. Itsearviointia käytetään työvälineenä, kun pitää saada nopeasti selville, mitä kehitettävää on. Itsearviointiprosessin toivotaan käynnistävän uutta ajattelua, oppimista ja muutosta ja se lisää sitoutumista kehittämiseen ja haastaviin tavoitteisiin Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano-oppaan mukaan.

Saman teoksen sivulla 195 puhutaan laadunhallintasuosituksesta. Sen mukaan toimintaa pitäisi tarkastella kokonaisuutena, olla asiakassuuntautunut sekä innostaa jatkuvaan oppimiseen ja innovointiin. Työelämälähtöisyys ja kumppanuudet mainitaan myös näissä suosituksissa.

Ulkoisen arvioinnin muotona oppaassa puhutaan vertaisarvioinnista sivulla 197, joka tukee toiminnan kehittämistä ja laadun varmistamista ja parantamista. Vertaisarvioinnin arviointialueita ovat muun muassa opetussuunnitelmat, oppiminen ja opettaminen, toimintaympäristön saavutettavuus, monimuotoisuus ja esteettömyys, osallistuminen ja yhteisöllisyyttä vahvistava toiminta.

3.1 KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN VETOVOIMAISUUS

Oppilaitosten välinen kilpailu opiskelijoista kasvaa ammatillisen koulutuksen kiinnostavuuden mukana. Ammatillisten oppilaitosten vetovoimaisuus on kasvanut viime vuosina ja se on huomioitu useissa medioissa. Opiskelijoita houkutteellaan oppilaitoksiin radiomainoksien, nettisivuilla ja erikseen opiskelijoille järjes-

tetyillä tutustumispäivillä oppilaitoksiin. Koulutusalojen vetovoimaisuuteen vaikuttaa eri alojen sen hetkinen kiinnostus ja arvostus. Myös oppilaitoksen tilojen nykyaikaisuus, käytettävissä olevat opetusmenetelmät ja tietotekniikka sekä opettajien ammattitaitokin vaikuttaa tulevien opiskelijoiden halukkuuteen tulla opiskelemaan.

Käsi- ja taideteollisuusosalalla opiskelun ohella mahdollinen yrittäjyys osuuskunnassa ja tiimioppiminen sekä mielenkiintoiset ja muuntautumiskykyiset oppimisympäristöt koetaan kiinnostaviksi ja innostaviksi, mikä lisää myös oppilaitoksen vetovoimaisuutta. Kiinnostus Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa toimivaa osuuskuntaa kohtaan on ollut huomattavaa, kun otamme huomioon osuuskunnan jäsenmäärän huiman kasvun kuluneen vuoden aikana 2011-2012 kuudestatoista jäsenestä melkein kuuteen kymmeneen. Ensimmäisen vuoden opiskelijoista yhä useampi kuuluu osuuskuntaan ja sen tarjoama mahdollisuus opintojen suorittamiseen asiakasprojektein on herättänyt kiinnostusta myös tutustumaan tulleiden opiskelijoiden keskuudessa.

Näillä perusteilla tiimivalmentajuus, yhdessä oppiminen, yrittäjämäisyys ovat tulevaisuuden opettajuuden linjauksia ja olemme näillä vahvuuksilla valmiita vastaamaan tulevaisuudessakin koulutuksen kehittämisen haasteisiin. Tässä kehittämisen kentässä koen oppilaitoksemme ja koulutuksen järjestäjän (SASKY) olevan aivan kärkikaartissa. Kehityksen kärjessä pysyminen edesauttaa muutosten toimeenpanossa ja muutosten etulinjan suunnitteluprojekteissa mukana olemalla saamme oman äänemme kuulumaan.

3.2 KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PROFILOITUMINEN YRITTÄJYYTEEN

Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano-oppaassa puhutaan koulutuksen järjestäjän profiloitumisesta alueellisesti ja toimialakohtaisesti. Halutaan olla edelläkävijä ja johtava asiantuntija sekä työelämän alueellisiin ja paikallisiin haasteisiin vastaaja. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano-opas s.50, Opetushallitus)

Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen opiskelijat tulevat opiskelemaan usealta eri paikkakunnalta eri puolilta Suomea. Paikallisesti työelämäyhteistyö on ollut melko pientä. Siihen on liittynyt työssäoppimista yrityksissä ja joitakin

paikallisten yritysten kanssa tehtyjä yhteistyöprojekteja. Näissä projekteissa sisustusosaston opiskelijat ovat toimineet suunnittelijoina tehtävissä, jotka on saatu oppilaitoksen kautta. Projektit ovat olleet mielenkiintoisia ja niissä on opittu paljon asiakaspalvelutehtävistä.

Nykyisin yhteistyötä yritysten välillä tehdään osuuskunnassa yrittäjinä toimivien opiskelijoiden kanssa. Projekteista saadaan enemmän kokemusta asiakashallinnasta ja yrittäjyydestä, kun toimitaan sopimusten mukaan projekteissa, joista opiskelija myös laskuttaa.

Työn suorittamisen motivaatio on kasvanut huomattavasti ja sitoutuminen projekteihin on ollut parempaa. Osuuskunta on innoittanut opiskelijoita myös hallitustyöskentelyyn. Kaikki opiskelijat eivät aina ole saaneet työssäoppimispaikkaa ja se on aiheuttanut pettymystä. Osuuskuntaan on tultu tässäkin tapauksessa ja pian jo tehdään asiakastöitä hyvässä tiimissä innostuneena. Ei välttämättä innostuneena yrittäjyydestä, vaan innostuneena tekemisestä. Yrittäjyydestä voi innostua myöhemmin tai osuuskunnassa työskentely voi innostaa oppimaankin.

3.3 TIIMIVALMENTAJUUS JA HENKILÖKOHTAINEN MESTARUUS

Johannes Partanen puhuu kirjassaan *Välähdyksiä yksilön ja yhteisön oppimisesta* (2009) toiminnallisesta oppimismenetelmästä (action learning), jossa ryhmä toimii aitojen ongelmien parissa ja oppii niistä ja niitä ratkomalla. Kysymyksiä tulee esittää aktiivisesti. Tähän joutuu usein opiskelijoita kannustamaan, koska peruskoulussa aktiivinen dialogi oppitunnin aikana ei aina mahdollista. Oppimista tapahtuu ennen toimintaa, toiminnan aikana ja myös sen jälkeen. Tähän perustuu tiimivalmentajan menetelmät ja niitä käytetään erityisesti työssäoppijana yrittäjänä tiimivalmennuksissa.

Opetuksen yksikkönä ei ole opiskelija, vaan koko ryhmä. Partanen puhuu ryhmästä ydinyksikkönä. Ongelmaa tutkitaan yhdessä ja oppimisprosessia on aktiivinen kysyminen ja refleктоiva kuunteleminen. Kun opiskelijat istuvat ringissä ilman työpöytiään ja heillä on muistiinpanovälineensä käsissään alkaa nopeasti rakentua merkityksellistä ryhmädialogia, johon kaikki osallistuvat. Keskusteluun halutaan osallistua, kun ymmärretään, että kaikella on merkitystä ja opiskelija voi toimia tavallaan asiantuntijan asemassa. Dialogi on demokraattinen tilanne,

jossa ryhmän yhteishenki kasvaa. Alkaa tuntua yhdessä tekemiseltä, jossa jokainen ryhmän jäsen on arvokas ja kaikkien teoilla on merkitystä.

Opettajan näkökulmasta toimitaan pedagogisen dialogin mukaisesti, jossa osallistutaan, sitoudutaan, ollaan vastavuoroisia ja vilpittömiä ja rehellisiä sekä reflektiivisiä. Kun ohjaajan ja ryhmän välinen suhde on keskusteluun perustuva, on ryhmätö yleensä onnistunutta ja tuloksellista.

Lausuntoja annetaan vain annettuihin kysymyksiin. Kysymysten esittäminen luo innovatiivisuutta ja kehittää systeemiajattelua, näin Partanen luonnehtii sitä kirjassaan (mt. 2009)

Kun ihmisiltä vaaditaan ensin kysymyksiä, päästään parempaan dialogiin ja ihmiset siirtävät arviointiaan myöhemmäksi, kuuntelevat paremmin ja arvostavat toisten mielipiteitä enemmän. Toiminnallisen oppimisen opettajalla on oikeus puuttua tilanteeseen. Hän auttaa ryhmää oppimaan ja siksi ei ole itse työskentelemässä ongelman kimpussa. (mt. 2009)

Toiminnan jälkeen pohditaan mitä on opittu ja mitä viedään käytäntöön.

”Toiminnallisessa oppimisessa on tärkeää, että ryhmässä on sellaisia yksilöitä, jotka omaavat erilaisia näkökulmia ongelmaan mieluummin, kuin ongelman tai sisällön erityisosaajia. Ei ole mitään todellista oppimista ilman toimintaa ja ei ole mitään toimintaa ilman oppimista.” (Partanen, 2009)

Osuuskuntavalmennuksissa toteutuu toiminnallisen oppimisen menetelmä täydellisesti. Ongelman ymmärtämistä ja määrittelyä on asiakastyön aloittaminen ja siihen liittyvät tehtävät. Käsi- ja taideteollisuusalan tehtävät ovat aina jonkin ongelmanratkaisemista. Kun ongelma on ymmärretty alkaa matka kohti päämäärää eli asiakastyön valmistaminen. Siinä ohessa kehitetään tilanteeseen sopivaa strategiaa ja testataan erilaisia toteutustapoja ja menetelmiä. Toiminnan aikana sitä myös reflektoidaan. Kaikissa valmennuksissa opiskelijoilla on mahdollisuus dialogiin, jossa yleensä muu ryhmä hyvin innokkaasti reflektoi toimintaa.

Oppimisprosessissa ryhmän jäsenet kehittävät metakognitiivisia taitojaan, kykyään oppia. Vahvaa asiantuntijuutta ei voi kehittyä ilman oman toiminnan hallintaa. Oppimaan oppimisen taidot ja itsensä johtaminen, ovat tällaisia taitoja. (mt. 2009)

Tiimivalmentaja toimii oppimisen nautinnon varmistajana ja tekee oppimisesta voimallista. Tiimivalmentajan tehtäviin kuuluu myös toimia liimana ryhmän jäsenten välillä ja vahvistaa edelleen ryhmän kykyä oppia ja toimia. (mt. 2009)

Toisin sanoen valmentajan tehtäviin kuuluu asiayhteyksien huomaaminen ja keskustelun ohjaaminen tästäkin näkökulmasta. Pitää myös osata poimia keskustelusta oleelliset asiat ja painottaa niitä kysymällä niiden merkitystä. Tehtäviin ei anneta ratkaisuja vaan kehoitetaan kysymään edelleen. Hyvien kysymysten vastauksissa piilee oppimisen ydinasiaa ja henkilökohtaisen mestaruutensa voi saavuttaa oikean ja ratkaisevan kysymyksen asettamisella, jonka seurauksena on riemullinen haaste eli tekoja kohti päämäärää.

4. EI YRITTÄJÄARTESAANI, VAAN YRITTÄJÄMÄINEN ARTESAANI

Eräässä artikkelissa kysyttiin mikä ohjaa oppijaa? Puhutaan motivaation merkityksestä, oppijan itsesäätelystä, innostumisesta, uskosta omiin kykyihin, uhrautumisesta, oppimistilanteen dynamiikasta. Nuorten syrjäytyminen ja ulkopuolelle oppilaitoksista ja työpaikoista jääminen on yksi tämän hetken merkittävimmistä haasteistamme koskien yhteiskuntamme nuorta väestöä. Miten nuoret saataisiin sitoutumaan opiskeluun, kun pelkkä innostus ei riitä? Kuitenkin toivottomastakin tapauksesta saattaa kehittyä luokkansa loistavimman kehityskaaren tehnyt, kun taas lahjakkaimmaksi todettu saattaa sairastua vaikkapa masennukseen kesken opintojensa. Mikä näihin lopputuloksiin vaikuttaa?

Olen huomannut tiimivalmennuksissani, kun keskustelemme yhdessä vastaten toistemme kysymyksiin ja kokemuksiin, ovat ryhmän jäsenet yleensä kiinnostuneita ja aktiivisia. Heistä huokuu aito kiinnostus toisten asioita ja kokemuksia kohtaan. Sitten kun aloitamme yrittäjyysopintojen laskutukseen liittyvät asiat, kuten hinnoittelusta keskustelun ja sen pohtimisen, kuinka paljon pitää tienata, että saa tämän verran palkkaa, alkaa monelta ote yrittäjyysopintoihin herpaantua. Kiinnostuminen muista ryhmäläistä on suurempaa, kuin oman toimeentuloon vaikuttavien asioiden ratkaiseminen. Kertooko tämä yhteiskunnastamme jotakin?

Epämukavuusalueiden kohtaaminen on monelle nuorelle vaikea paikka. Ihmisellä on tapana jakaa tunteet miellyttäviin ja epämiellyttäviin. Huomattavaa tässä on se, että epämukavuusalueella on yleensä tarjolla ongelmanratkaisu (Venkula Jaana, Tekemisen taito 2005). Samassa kirjassaan Venkula puhuu masennuksesta, että se on sitä, kun ei pääse tekemään oikein. Hyvin tekeminen tuo onnen hän sanoo edelleen. Hän kehottaa luopumaan kyllä mää sitten kun-elämästä ja sitten kun-elämästä ja aloittamaan juuri nyt-teen elämän. Yhdennukainen käyttäytyminen ei ole tekemistä. Kun samat vaatimukset hallitsevat kaikkialla, ei yksilön tarvitse miettiä omia tekojaan ja ratkaisujaan, vaan vain noudattaa yhteistä normia (Venkula 2005). Globalismin yhtenä negatiivisena vaikutuksena hän mainitsee sen olevan tapa hävittää yksilön spontaanit ja erikoislaatuiset teot. Globaalin maailmamme napinpainallus-kulttuurin mukana on tullut paljon ihmistä tylsistyttävää ja masentavaa lieve-ilmiöitä. Sallimme egoisti-

suutta, vaikka kulutamme itsekkäästi joka vuoden syksyllä jo maapallomme vuotuiset varannot ja elämme tavallaan loppuvuoden ennakkona ensi vuoden saaliista. Meistä on tullut Venkulan mukaan itseään kaivelevia, konformistisia käyttäytyjiä, jotka kuluttavat, toimivat tekniikan ohjelmoitavana ja egoistisesti tekevät töitään. Tästä käyttäytymisestä olisi siirryttävä elämän tapahtumille antautuvaksi, konkreettisia tekoja tekeväksi ja taitojaan vahvistavaksi käytännölliseksi ihmiseksi (Venkula 2005).

Olen Venkulan kanssa samaa mieltä tästä tylsistyttävästä elämän menosta, jossa kengännauhat häviävät valinnassa internetille ja ruuat ostetaan valmiina sen sijaan, että tekisimme ateriamme alusta asti itse.

Näiden pohdintojen jälkeen aion tehdä kaikkeni, etteivät osuuskuntalaiset pakenne hinnoittelua, vaan pysyvät tekevässä ryhmässä aktiivisina, mikä menee tässä kohtaa hinnoittelun tärkeyden edelle helposti. Opiskelijalla pitää olla mahdollisuus lähestyä epä mukavuusalueitaan siinä kulmassa ja sitä vauhtia, kun hän haluaa, mutta sitä on lähestyttävä ja siellä on käytävä.

Osuuskunnassa toimimisen tavoitteena on ensisijaisesti innostaa opiskelijoita yrittäjämäiseen tapaan toimia. Osuuskunnassa voisi oikeiden asiakasprojektien parissa suorittaa opintojaan sitä mukaan, kun ne saadaan sopimaan opetussuunnitelmaan. Projektien parissa voisi suorittaa esimerkiksi vapaasti valittavia tutkinnon osia kymmenen opintoviikkoa sen lisäksi, että suorittaa työssäoppimisen yrittäjänä.

5. YHTEENVETO

Kehittämishankkeen keskeisimmäksi tavoitteeksi jää toiminnallisen oppimisen ja tiimioppimisen kehittäminen oppilaitoksessamme. Tässä toimii apuna osuuskunta, jonka opintoihin sitouttavaa vaikutusta voi pitää erittäin positiivisena ja kehityskelpoisena piirteenä.

Kehittämishankkeen jälkeen seuraaviksi toimenpiteiksi asian tiimoilla jää resursointikysymykset, joiden ratkaisemisen jälkeen mahdollistuisi osuuskuntalaisten työpaikkaohjaajana toimivan opettajan tuntien suunnittelu ja palkkaus. Aikaisemmin koimme työssäoppimista ohjaavan opettajan roolin haastavaksi, mutta TOY-projektin aikana olemme voineet sitouttaa yhden ammattiopettajan tiimi- valmentajaksi ja ammatilliseksi ohjaajaksi osuuskuntalaisille. Tämä on helpottanut huomattavasti muun muassa osuuskunnassa näyttöjään suorittavien osuuskuntalaisten ohjaamista. Jos ammattiopettajalle ei löydy resurssia osuuskuntalaisten ammatilliseen ohjaamiseen, jäävät he monessa suhteessa tuuliajolle, eikä tämä kehittämishankkeeni idea toteudu.

Olen TOY-projektin parissa aloittamassa kehittämistyön pedagogisesta osuuskunnasta, josta toivon olevan vetoapua tämän hankkeen täydelliseen toteutumiseen tämän lupaavan alun myötä.

Suurimmat haasteet ja epäilyt osuuskuntaa aikoinaan perustettaessa liittyivät sen rahalliseen toimimiseen ja yritysjuridiikkaan sekä kirjanpitoon. Nämä ovat kuitenkin olleet kaikkein pienin haasteemme. Osuuskunnassa toimivat nuoret osaavat asiansa ja heidän työskentelyään voi vain ihailla. Suurimmat haasteet tässä kehittämishankkeessani ovat opetukseen ja sen järjestämiseen liittyviä. Olen silti aloittanut jo vuosi sitten tämän osuuskunnan kanssa työskentelyn, koska olen itse niin voimakkaasti vakuuttunut siitä että pitää vain rohkeasti mennä eteenpäin ja tehdä hyviä tekoja sekä kysyä niitä oikeita kysymyksiä.

Jos en olisi vielä tehnyt yhtään tekoa ja kirjoittaisin tätä kehittämishanketta, olisi se täyttä hölmöyttä. Osuuskunnan perustamisen rohkea aloittaminen ja tiimioppimisen menetelmien rohkea kokeilu ovat olleet hyviä tekoja ja niillä on ollut hyviä seurauksia. Hyviä seurauksia ovat huonotkin seuraukset, joista on seurannut oppimista.

LÄHTEET

Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano, Opetushallitus 2012-13, Opetushallituksen julkaisuja, oppaat ja käsikirjat, Juvenes Print, Tampereen yliopistopaino Oy

Partanen T.J, 2009, Välähdyksia yksilön ja yhteisön oppimisesta, Partus-menetelmien taustateoriat sekä yksilön oppimisen ja tiimioppimisen keskeisimmät työkalut tiimiakatemiassa, Johannes Partanen& Partus Oy

Venkula J., 2005, Tekemisen taito, Kirjastudio

LINKIT

Linkit liittyvät osuuskunnassa toimintaan ja osuuskunnan perustamisen vaiheisiin

<http://www.hope.fi/kesatyot-motivoivat-osuuskuntaan-2542012>

<http://www.hope.fi/toy-ryhmissa-syntyy-yhteisia-oivalluksia-2642011>